

Panait Istrati (August 2023)

Panait Istrati, scriitor român de limba română dar și franceză, s-a născut pe 10 august 1884 la Brăila și a murit pe 16 aprilie 1935 la București. Pe numele sau adevărat, **Gherasim Istrate**, este numit și Marele Gorki din Balcani, datorită asemănărilor cu scriitorul rus Gorki. Cunoscut mai ales pentru povestirile sale (capodoperele *Chira Chiralina* și *Moș Anghel*), Panait a fost fiu al unui contrabandist grec și al unei spălătorese, Joița.

Absolvent a patru clase primare, a intrat de adolescent băiat de prăvălie și a rătăcit prin multe meserii fără să se poată statornici. Și-a câștigat existența ca ucenic al unui cârciumar, al unui brutar și al unui vânzător ambulant. O vreme a fost și cărbunar la bordul navelor Serviciului maritim Român. În acest timp a citit cu aviditate tot ce i-a căzut în mână. Hoinărelile l-au purtat prin diferite orașe: București, Constantinopol, Alexandria din Egipt, Cairo, Napoli, Paris și Lausanne. După Primul Război Mondial ajunge să se stabilească în Franța. Trăiește la Nisa, pe Costa de Azur, unde își câștigă traiul, printre altele, ca fotograf ambulant. Își taie gâtul într-un parc public din Nisa, dar este salvat și “pescuit” pentru literatură de Romain Rolland, câștigător al Nobelului în 1915.

Istrati a fost socialist și mai apoi comunist militant, dar după călătoriile întreprinse începând cu 1927 în URSS se dezice de bolșevism și publică *Spre o altă flacără*. E prima mare carte europeană care demască farsa comunistă. Prietenii îi spuneau Panaitaki.

Primele încercări literare datează din 1907, a făcut publicistică în presa muncitorească din România, debutând cu articolul Hotel Regina, semnand P. Istrati, în revista România muncitoare. Între 1910-1912 își publică, în aceeași revistă, primele povestiri: **Mântuitorul**, **Calul lui Bălan**, **Familia noastră**, **1 Mai**. Colaborează și la alte ziare: *Viața socială*, *Dimineața*, *Adevarul*.

În 1913 la Cairo a scris **Note din Egipt**, iar în anul următor pleacă la Paris și învață foarte bine limba franceză citind din Voltaire, Balzac, Rousseau. În 1923 a fost publicată povestirea **Chira Chiralina** în revista Europe a scriitorului francez Romain Rolland, apărută în volum un an mai târziu.

A publicat apoi **Ciulinii Bărăganului (1928)** și **Les recits d'Adrien Zograffi / Povestirile lui Adrian Zograffi**, primul ciclu Zograffi. Al doilea cuprinde **Codine (1925)**, al treilea e format din **Mikliail (1927)**, ultimul din **La maison Thiiringer (1933)**, **Le bureau de placement (1933)**, **Mediterranee (1934-1935)**. Acestea și altele, printre care **La familie Perlmutter (1927)**, **Le refrain de la fosse**, **Nerrantsoula (1921)**, **Les chardons du Baragan (1928)**, **Tsatsa Minnka (1931)**, **Trecut și viitor (1925)**, **Mes departs (1928)**, **Pour avoir aimé la terre (1930)** au fost publicate în Franța și simultan în România.

În 1930 s-a întors în țară, a plecat apoi în Germania și în Austria, în 1933 era în Franța pentru a se trata de tuberculoză și în 1933 publica eseul **L'homme qui n'adhère à rien**. Opera lui Panait Istrati, scrisă în franceză și română, a fost tradusă în peste 30 de limbi.

Izolată, singur și bolnav de tuberculoză, moare la Sanatoriul Filaret, uitat de colegi dar și de puținii prieteni. Este înmormântat, alături de mama sa, la cimitirul Bellu, fără însă de a beneficia de vreo slujbă religioasă. Francezii au recunoscut cu onestitate că Panait Istrati este "scriitor român de expresie franceză" și l-au așezat printre cei mai originali, editându-i integral opera la editurile cele mai prestigioase.

